

**Jij doet
ertoe**

Verkiezingsprogramma 2026

**Christen
Unie**
Apeldoorn

Inleiding

Fijn dat je er bent, jij doet ertoe!

Apeldoorn is een prachtige gemeente om in te wonen. Wie je ook bent, waar je ook vandaan komt, je bent welkom in onze wijken, buurtschappen, dorpen en de stad. Apeldoorn is zo mooi vanwege alle 169.000 inwoners met hun eigen talenten, dromen en bijzonderheden. Samen maken we Apeldoorn.

Wij zijn de ChristenUnie in Apeldoorn. De ChristenUnie is een partij van mensen die vanuit hun geloof in Jezus het goede willen doen voor de samenleving. Dat doen we via de politiek en we komen op voor elke inwoner van Apeldoorn. We maken geen onderscheid tussen mensen: iedereen is waardevol.

Onze inspiratie en richtsnoer is de bijbel en het evangelie. Wij geloven dat God alle mensen heeft geschapen en dat Hij het goede met ons voor heeft. En hoewel de bijbel geen blauwdruk voor een politiek programma is, halen wij er wel lessen uit die Jezus aan ons heeft meegegeven. Dat gaat bijvoorbeeld over rechtvaardigheid, over naastenliefde en over de waarde van sterke relaties tussen mensen.

Vanuit deze overtuiging weten we zeker dat iedereen ertoe doet. De overheid is er in onze ogen voor om te zorgen dat ook iedereen mee kan doen. De gemeente moet inwoners een helpende hand bieden wanneer ze te maken hebben met bijvoorbeeld ziekte, eenzaamheid of werkloosheid. Maar een oplossing door de overheid is niet altijd het antwoord. Sterker nog: hoe mooi zou het zijn als relaties tussen mensen binnen gezinnen, wijken, kerken en verenigingen zo sterk zijn dat de gemeente vaak juist niet nodig is?

Onze politieke doelstelling voor de komende jaren is dat kinderen gezond en veerkrachtig kunnen opgroeien. Dat verenigingen kunnen bloeien en talenten van mensen zichtbaar worden. Dat kerken in Apeldoorn ruimte krijgen om er te zijn voor mensen in nood.

Dit is onze basis. Dit is waarom we geloven dat de ChristenUnie een positieve toevoeging is in het Apeldoorns gemeentebestuur. Ik hoop dat je bij het lezen van ons verkiezingsprogramma ons vuur en motivatie voor de stad en de dorpen herkent!

Wij gaan aan de slag en je bent welkom om mee te doen. Jij doet ertoe!

Jarin van der Zande
Lijsttrekker ChristenUnie
Apeldoorn

Inhoud

2 Inleiding

Hoofdstuk 1

7 Veerkrachtig opgroeien en samen leven

Gezinnen en gemeenschappen

Buurten, wijken en dorpen

Onderwijs

Zorg

Jeugdzorg

Vrijwilligers en mantelzorgers

Hoofdstuk 2

12 Bouwen aan een hoopvolle toekomst

Wonen en bouwen

Dak- en thuisloosheid

Natuur en duurzaamheid

Armoedebeleid en participatie

Asiel en opvang

Hoofdstuk 3

17 Een bloeiende gemeente voor iedereen

Economie

Toerisme en recreatie

Sociale werkgelegenheid

Veiligheid

Kunst en cultuur

Sport en bewegen

Verkeer en mobiliteit

Hoofdstuk 4

23 Een betrouwbare overheid die levert

Politiek en bestuurlijk leiderschap

Financiën

Hoofdstuk 5

26 Samen maken we Apeldoorn

Hoofdstuk 1

Veerkrachtig opgroeien en samen leven

Bij de ChristenUnie geloven we dat mensen tot hun volle recht komen in relatie met andere mensen. Op het moment dat jij je dromen en je zorgen, je talenten of je hulpvraag deelt met anderen ontstaat er contact en vertrouwen in elkaar. Dit hoeft niet iets heel groots te zijn. Het kan heel klein en simpel. Je vraagt aan je buurvrouw iets te lenen, je geeft training aan het voetbalteam van je zoon of je helpt een oudere man naar de overkant van de straat. Het zijn de alledaagse dingen. Maar al die kleine alledaagse dingen tellen samen op naar een manier van samenleven waarin onderlinge relaties kunnen groeien.

Politici spreken vaak over ‘de samenleving’. Maar wat is dat dan? En is die voor iedereen gelijk? Wij maken het heel concreet: De Apeldoornse samenleving ontstaat waar inwoners omzien naar elkaar. Wanneer de sociale basis zo sterk is dat wanneer het leven tegenzit, je weet dat er mensen klaar staan om hulp te bieden. Een plek waar mensen elkaar beter maken.

We kunnen dit realiseren door te beginnen bij de basis: elkaar erkennen en elkaar ontmoeten. De waarde van de ander zien, ook al zijn we soms niet met elkaar eens. We moeten vaker tegen elkaar zeggen: ‘Jij doet ertoe!’. Het zijn de verenigingen, de vrijwilligersclub, vriendengroepen, kerken en maatschappelijke organisatie die hier het allerbeste in zijn. Vaak hebben ze daarvoor de politiek niet nodig. In de gevallen dat er inwoners of verenigingen buiten de boot dreigen te vallen moet de gemeente een vangnet bieden. We laten niemand vallen en helpen iedereen opnieuw in contact te komen met anderen. Iedereen doet ertoe!

Gezinnen en gemeenschappen

De belangrijkste gebeurtenissen van het leven vinden vaak thuis plaats. Het is de plek waar kinderen liefdevol en veilig mogen opgroeien en hun eigen identiteit ontwikkelen. Het is de plek waar ouders en verzorgers in hun opvoeding waarden en normen meegeven.

Dit is niet altijd vanzelfsprekend. Een goede plek om te wonen is een basisvoorwaarde. Dat geldt ook voor kwalitatief onderwijs dat past bij de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Sportverenigingen, kunst en cultuur in de buurt zijn nodig om talenten te ontdekken en te laten bloeien. Dit betekent dat een prettige leefomgeving vraagt om het verbinden van het sociale met het ruimtelijk domein.

Voor een gezond gezinsleven is ruimte en tijd voor elkaar nodig. Het ouderschap staat momenteel behoorlijk onder druk doordat ouders steeds meer moeten werken om de kosten te kunnen betalen en steeds meer zaken hun aandacht opeisen. Daarnaast is het opvoeden meer en meer het privé-domein van de ouders geworden. Sociale verbanden die kunnen helpen en ondersteunen bij opvoeding en praktische vragen zijn kleiner geworden of grotendeels weggefallen. Ouders zoeken vandaag de dag steeds vaker steun bij professionele hulp. Daarbij lijkt de gedachte leidend dat alles maakbaar is. Wanneer dat niet zo uitpakt, wordt gekeken naar professionele ondersteuning om het ‘probleem’ op te lossen. Dit geeft druk op relaties, op het kind zelf en op de normale aandacht en ruimte voor kinderen en jongeren.

Verbinding tussen mensen is een essentiële voorwaarde om een veerkrachtige samenleving te bouwen. Met veerkracht bedoelen we: In goede en slechte momenten de kracht vinden om op te staan en het goede te doen voor jezelf en de mensen om je heen. Dat lukt zelden individueel. Gemeenschappen helpen hierbij. Het zorgt voor mensen om je heen die aan je denken en je helpen.

Wij willen werken aan een samenleving waarin het individu niet op zichzelf staat, maar in verbinding staat met de gemeenschap. Minder 'ik' en meer 'wij'. Daarom willen wij gemeenschapsopbouw en ondersteuning van het verenigingsleven expliciet onderdeel maken van het beleid in onze gemeente. Dat betekent dat wij bij het opstellen van nieuw beleid altijd in gesprek gaan met de relevante gemeenschappen. Dit kan de wijk zijn, maar ook de sportvereniging, kerken, scholen en andere gemeenschappen.

De ChristenUnie investeert in

- Het ondersteunen van gezinnen in het gewone leven. Bij kwetsbare gezinnen zetten we preventieve zorg in. Dat draagt bij aan de versterking van de basis thuis.
- Een adequate ondersteuning van ouders en verzorgers. De ChristenUnie wil daarom opvoedondersteuning organiseren op plekken waar ouders in het dagelijks leven komen, zoals bij de kinderopvang en basisscholen.

- Een goede plek voor kinderen die niet thuis kunnen wonen, ondanks alle steun die gegeven wordt. Daarom wil de ChristenUnie dat Apeldoorn jaarlijks actief meedoet met de pleegzorgcampagne en hiervoor benodigde middelen ter beschikking stelt. Daarnaast moet de gemeente netwerkpleegzorg beter onder de aandacht brengen.
- Een veilige leefomgeving voor iedereen. Het tegengaan van kindermishandeling en huiselijk geweld moeten prioriteit hebben in gemeentelijk beleid. De ChristenUnie wil dat Apeldoorn ieder jaar meedoet met het initiatief 'Orange the World' om aandacht te vragen voor vrouwen- en kindermishandeling. Veilig Thuis moet hun werk goed kunnen uitvoeren, met voldoende middelen.
- Gratis hulp, advies en begeleiding voor relatieproblemen binnen gezinnen, zeker als er kinderen zijn. Voor jonge gezinnen is een relatiecheck beschikbaar voor toegankelijke en makkelijke ondersteuning.
- Voldoende gemeenschappelijke ruimten in buurten en wijken voor ontmoeting en elkaar beter leren kennen. Voor iedereen is er binnen 500 meter van zijn/haar huis een toegankelijke ontmoetingsruimte die overdag en 's avonds open is.
- Dorp- en wijkraden en andere lokale initiatieven die hun buurt fysiek en sociaal willen versterken. Zij zijn vaak in staat om de ontwikkelingen in de buurt of wijk goed af te wegen.
- Jongerenwerkers, sportcoaches, vrijwilligers en andere (pedagogische) werkers. Door hierin te investeren wordt gewerkt aan een goed pedagogisch klimaat.

Buurten, wijken en dorpen

Apeldoorn heeft 9 prachtige dorpen: Beekbergen, Beemte-Broekland, Hoenderloo, Hoog Soeren, Klarenbeek, Lieren, Loenen, Oosterhuizen, Uddel en Ugchelen. En naast deze dorpen kennen we tientallen buurtschappen en wijken in onze gemeente. Elke buurt en elk dorp heeft wel iets speciaals en iets kenmerkends. Deze eigen culturen, gewoonten en gebruiken maken Apeldoorn als geheel zo kleurrijk. De ChristenUnie ziet dit als een unieke waarde die het waard is om te beschermen. We vinden het belangrijk dat het voorzieningenniveau ook in de dorpen goed op peil blijft. Van woningbouw en winkelaanbod, tot sportaccommodaties, wijkagenten en zorgvoorzieningen van Samen055. Met name rondom het thema verkeersveiligheid liggen in de dorpen verschillende uitdagingen. Daar moet de gemeente de komende jaren mee aan de slag. Voor de bouwopgave is het zeker voor het behoud van het dorpse karakter belangrijk dat deze plannen aansluiten bij de wens van de bewoners. Daarom is het belangrijk dat ruimtelijke beslissingen zo lokaal mogelijk worden genomen, met veel aandacht voor participatie van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties.

De gemeente Apeldoorn is prettig leefbaar. Toch zijn er buurten waar de leefbaarheid onder druk staat. Ook willen we de leefbaarheid in de andere wijken behouden.

De vitaliteitsagenda's worden daarom de komende jaren uitgevoerd vooral in deze buurten waar de leefbaarheid onder druk staat. Hierbij wordt de verduurzaming van woningen meteen meegenomen. We vinden het essentieel dat inwoners, maar ook maatschappelijke organisaties, van onze stad en dorpen zo vroeg mogelijk betrokken worden bij de uitvoering van de vitaliteitsagenda's. Hierbij kan goed gebruik gemaakt worden van het zogenoemde Right to Challenge, of uitdaagrecht. Inwoners met een goed idee krijgen ook de kans dat uit te voeren voor hun buurt.

Kinderen en jongeren moeten ruimte hebben om veilig buiten te kunnen spelen. Wat ons betreft wordt Apeldoorn de speelvriendelijkste gemeente van Nederland. Waar mogelijk moet de openbare ruimte zo ingericht worden dat kinderen hiertoe worden uitgedaagd. Dit betekent soms ook bewust niets doen: een rommelveldje, een klimboom en bosjes om in te spelen geven kinderen de ruimte voor avontuur.

Op initiatief van de ChristenUnie heeft de gemeente Apeldoorn een online 'Makelpunt' opgezet. Dat is een online platform waar aanbieders van én zoekers naar ruimte voor maatschappelijke initiatieven elkaar kunnen vinden. Het gaat bijvoorbeeld om beschikbare ruimten in buurthuizen, culturele instellingen, schoolgebouwen, religieuze gebouwen en sportlocaties, of ruimten in gemeentelijke panden of buitenruimten. De komende jaren breiden we dit verder uit.

Onderwijs

De ChristenUnie staat voor goed en vrij onderwijs, dat bijdraagt aan de brede ontwikkeling van jongeren. Ieder kind en iedere jongere is door God geschapen met unieke kwaliteiten. Onderwijs draagt eraan bij dat ieder persoon tot bloei komt en zijn of haar talenten ontwikkelt. Ouders en opvoeders moeten de ruimte houden om zelf te kiezen voor onderwijs dat past bij hun overtuigingen. Onderwijs en scholen gaan niet alleen om kennisvergarig of gebouwen, maar vormen een belangrijk onderdeel van de sociale basis waarin jongeren opgroeien met alles wat daarbij hoort. Hierbij moet ook oog zijn voor toegankelijkheid voor iedereen in de samenleving.

Onderwijs moet geworteld zijn in de samenleving. De kern van goed onderwijs is dat een kind tot bloei en tot ontwikkeling komt. Als volwassene kan het zo ook bijdragen aan de samenleving. Dat is iets dat niet alleen bij docenten moet worden belegd. Dat vraagt om inzet van de gehele gemeenschap en het is belangrijk dat scholen dat ook zo zien. Dat vraagt van de gemeente om te investeren in plaatsen waar de samenleving en het onderwijs samenkomen en elkaar ontmoeten, zoals een ontmoetingsruimte in een school, een kinderboerderij of moestuin bij een school.

Een rol voor gemeenten is de wettelijke taak voor de huisvesting van scholen. Het gemeentelijke Integraal Huisvestingsplan (IHP) moet gaan over onderwijs in de volle breedte. Het vraagt om een integrale aanpak waarin kinderen en jongeren zich kunnen ontwikkelen en tot bloei komen.

In Apeldoorn is de beweging naar het Brederwijs2030 in gang gezet waarin wordt gewerkt aan een divers onderwijsaanbod. Op dit moment leeft er nog veel onzekerheid bij scholieren, ouders en docenten. Deze beweging raakt ook aan de keuzevrijheid voor kinderen. De gemeenten moet binnen haar kaders en verantwoordelijkheden blijven sturen op toegankelijk en kwalitatief onderwijs.

De ChristenUnie investeert in

- Scholen waar kinderen en leerkrachten graag zijn om te leren, te spelen, te ontwikkelen en les te geven. Daarom pleit de ChristenUnie voor een IHP waarin huisvestingsvraagstukken niet tot economische en materiële aspecten beperkt wordt, maar waar de kern is wie de gebruikers zijn en wat die nodig hebben om ontmoeting en leren tot stand te brengen.
- Een levendige en relevante Maatschappelijke Diensttijd (MDT). De MDT kan jongeren actiever betrekken in de gemeente, wat bijdraagt tot meer sociale cohesie en verbinding met elkaar.
- Het bestrijden van laaggeletterdheid. Ongeveer 2,5 miljoen Nederlanders hebben moeite met lezen, rekenen en het gebruiken van een computer of smartphone. Ook in het licht van schuldenproblematiek en mogelijk isolement is het van belang om laaggeletterdheid te bestrijden.
- Thuiszitters weer naar school of werk helpen. Niet-passend onderwijs leidt te vaak tot thuiszitters. De gemeente Apeldoorn maakt een 'Actieplan thuiszitters' om hen in samenwerking met de scholen, de ouders en de jongeren zelf te helpen.
- Programma's met aandacht voor belangrijke lessen uit het verleden, zoals voorlichting over de Holocaust en bestrijding van antisemitisme. Ook Apeldoorn heeft hierin haar eigen geschiedenis, zoals de verschrikkelijke gebeurtenissen bij het Apeldoornse Bosch en de razzia's van 2 oktober en 2 december 1944.
- Duurzame onderwijshuisvesting en een gezond binnenklimaat. De gemeente moet zoveel mogelijk bij renovatie of nieuwbouw ook aspecten van duurzaamheid en een gezond binnenklimaat meepakken.

Zorg

'De zorg' is een breed begrip. Het is het samenspel tussen professionele 'formele en beroepszorg', zoals ouderen-, gehandicapten- en jeugdzorg, en de professionele 'informele zorg', zoals burenhulp, de inzet van vrijwilligers, welzijnswerk, mantelzorg en de betrokkenheid van kerken.

Informele zorg is vaak ook professionele zorg, omdat ook onbetaalde krachten enorme kennis, expertise en uitvoeringskracht met zich meebrengen. Ze zijn van van enorm toegevoegde waarde en worden te vaak ondergewaardeerd. Ze dragen bij aan het normaliseren van problemen die mensen ervaren. Ervaringsdeskundigen kunnen zich door hun achtergrond makkelijker verplaatsen in de situatie van een ander met dezelfde soort problematiek. Omzien naar elkaar lost niet alle problemen op, maar geeft alle betrokkenen erkenning, voldoening en verbinding. Zorg is 'er zijn voor elkaar'. Dat kan in de vorm van eens per week samen met een oudere koken en eten, een maatje zijn voor iemand met schulden of als groep een klus doen bij een gezin dat leeft in armoede. De ChristenUnie wil dat de gemeente in de opdrachtverstrekking met (jeugd)zorgorganisaties actief stuurt op samenwerking met de informele zorg.

De zorg staat onder druk door vergrijzing en een steeds groter beroep op mantelzorgers. Nu al dienen zich personeelstekorten aan, bijvoorbeeld in de ouderenzorg en huisartsenzorg. Het risico dat de meest kwetsbaren hiervan het slachtoffer worden is groot. We kunnen de zorg alleen toekomstbestendig maken als de samenleving zich aanpast. De overheid kan dit ondersteunen door te kiezen voor structurele investeringen in preventie, zodat niet achteraf moet worden gerepareerd wat voorkomen had kunnen worden. Maar ook door te bevorderen dat gemeenschappen bloeien, bijvoorbeeld met nieuwe gemeenschappelijke woonvormen en buurtcentra.

We willen het maatschappelijk debat blijven voeren over de begrenzing van zorg, het bestrijden van eenzaamheid en suïcide en het versterken van het goede samenleven. De ChristenUnie vindt het belangrijk dat er ondersteuning vanuit de WMO beschikbaar blijft voor de echt kwetsbaren en publieke middelen zo effectief mogelijk worden ingezet. Als gemeenten de wettelijke mogelijkheid krijgen om een inkomensafhankelijke bijdrage te vragen voor WMO-voorzieningen, dan zullen we daar gebruik van maken.

Wij zijn blij met de programma's die vanuit het CJG en De Kap zijn ontwikkeld voor jonge mantelzorgers: kinderen en jongeren die vanwege ziekte van een gezinslid ook thuis hun steentje bijdragen. Wij vinden het belangrijk dat hier meer aandacht voor komt, bijvoorbeeld op school en bij de sportvereniging zodat jonge mantelzorgers de erkenning en de ruimte krijgen die nodig is bij hun belangrijke werk.

Jeugdzorg

1 op de 7 jongeren ontvangt in Apeldoorn een vorm van jeugdzorg. Dat is een schrikbarend hoog percentage en moet de komende jaren drastisch naar beneden. Dat is niet alleen nodig om de jeugdzorg de komende jaren betaalbaar te houden, maar vooral omdat we onze kinderen en jongeren veel eerder willen zien en ondersteunen, voordat jeugdzorg de enige optie wordt. Het problematiseren en diagnosticeren helpt jongeren niet of nauwelijks en toch is dat vaak de route waarvoor ouders en professionals in de jeugdhulp kiezen.

In Apeldoorn zijn de afgelopen jaren stappen ondernomen om de instroom te remmen, de uitstroom te versnellen en de financiën in balans te krijgen. Tegelijkertijd zijn de ingezette acties te veel vanuit een financiële blik ingestoken. Hierdoor zijn succesvolle preventieve aanpakken afgeschaald of gestopt en wordt met name bezuinigd op de preventieve zorg: 'het voorveld'. De ChristenUnie staat voor aanpak waarbij de samenwerking tussen onderwijs, jeugdhulp en zorg wordt versterkt. Kwetsbare jongeren uit het speciaal onderwijs worden begeleid naar een waardevolle plek in onze samenleving. Wij vinden het werk van de schoolmaatschappelijk werker, de brugfunctionaris, van grote waarde. Dit moet doorgang blijven vinden.

De ChristenUnie investeert in

- Informele professionele zorg en het 'voorveld'. Preventie is de basis voor een gezonde en zorgzame gemeente.
- Het stimuleren van samenhang en samenwerking tussen alle zorginitiatieven die er zijn, zodat er een dekkend netwerk ontstaat.
- De aansluiting bij het actieprogramma 'Eén tegen eenzaamheid'.
- 4. Het radicaal terugbrengen van het aantal eenzame en radeloze zelfdodingen. We financieren trainingen om het gesprek makkelijker aan te gaan en geven aandacht aan suïcidepreventie in het onderwijs.
- Positieve Gezondheid en laten dit doorwerken op allerlei beleidsterreinen.
- Het stimuleren van gezonde voeding, voldoende beweging en een leven zonder verslaving. Dit doen we bijvoorbeeld in samenwerking met het JOGG: Jongeren op gezond gewicht en Meer bewegen voor Ouderen.

- Afspraken met de GGZ over hoe mensen met onbegrepen gedrag in hun eigen situatie kunnen worden ondersteund, hoe netwerken betrokken worden en hoe wordt voorkomen dat mensen afhankelijk worden van de GGZ, bijvoorbeeld door het plaatsen van een GGZ-verpleegkundige in de meldkamer of bij de politie en handhaving op straat.
- Een zorgvuldige beweging naar Beschermd Thuis: voldoende beschikbare ambulante zorg, inloophuizen en time-out voorzieningen horen daarbij. Een initiatief als het Herstelplein Oost-Veluwe/Korak past hier naadloos in en juichen wij dan ook van harte toe.
- Het toegankelijk maken van (gemeentelijke) evenementen voor bezoekers met een beperking.
- Het actief stimuleren en inzetten van mogelijkheden om kinderen met een beperking te laten sporten.

Vrijwilligers en mantelzorgers

Vrijwilligers en mantelzorgers kunnen we niet genoeg waarderen. Zonder hen zou Apeldoorn niet kunnen functioneren. Wij zijn blij met de programma's die vanuit het CJG en De Kap zijn ontwikkeld voor jonge mantelzorgers: kinderen en jongeren die vanwege ziekte van een gezinslid ook thuis hun steentje bijdragen. Wij vinden het belangrijk dat hier meer aandacht voor komt, bijvoorbeeld op school en bij de sportvereniging.

De ChristenUnie investeert in

- Vrijwilligers kunnen, indien nodig, een gratis Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) verkrijgen.
- De coördinatie en koppeling van vrijwilligers via bijvoorbeeld een vrijwilligersbank of -loket en draagt er zorg voor dat deze gebruiksvriendelijk is. Dit kan via de gemeente, of via maatschappelijke organisaties die al actief zijn in Apeldoorn
- De gemeente biedt de mogelijkheid van een ruime vrijwilligersverzekering. Vrijwilligers mogen hier gebruik van maken wanneer zij te maken krijgen met schade of letsel tijdens vrijwilligerswerk en de eigen verzekering dit niet (helemaal) vergoedt.
- We ontwikkelen een ruim aanbod in mantelzorgondersteuning, waaronder een respijtovereenkomst.

Hoofdstuk 2

Bouwen aan een hoopvolle toekomst

Sterke gezinnen, families, buurten en wijken kunnen niet ontstaan zonder voldoende woningen. Woningbouw is voor de ChristenUnie meer dan het stapelen van stenen, het gaat in de kern om het bouwen van gemeenschappen. In Apeldoorn zijn de afgelopen jaren te weinig woningen gebouwd, met name voor starters en ouderen. Daardoor zitten mensen klem in een te kleine of juist te grote woning, kunnen jongeren niet op zichzelf gaan wonen en is het lang wachten op een levensloopbestendige woning. De wachttijden om in aanmerking te komen voor een sociale huurwoning is inmiddels meer dan 8 jaar.

Dat onvoldoende woningen worden gebouwd heeft verschillende oorzaken. Ook in Apeldoorn hebben we last van netcongestie, en kunnen bouwprojecten niet starten vanwege het ontbreken van stikstofruimte. Ook worden er veel beroep en bezwaarprocedures gestart tegen de komst van woningbouw. We zullen daarom aan de voorkant beter moeten luisteren naar zowel de huidige bewoners als de woningzoekenden die belang hebben bij de bouw. Met name in de lagere prijsklassen komt voldoende aanbod van woningen niet vanzelf tot stand. We willen ons daarom in Apeldoorn inzetten voor de bouw van betaalbare koop en huurwoningen, voor starters en anderen met een kleine portemonnee en mensen met een zorgbehoefte.

We kijken actief naar mogelijkheden om woningen op innovatieve wijze toe te voegen. Dat kan door ruimte te geven aan het splitsen van woningen en aan optoppen. We houden in een vroeg stadium van de gebiedsontwikkeling al rekening met mogelijkheden voor industriële bouw, tiny houses en collectief particulier opdrachtgeverschap, zoals knarrenhofjes. Dit heeft grote voordelen op het gebied van snelheid, duurzaamheid en betaalbaarheid!

De ChristenUnie investeert in

- We houden vast aan ten minste 9000 woningen extra in 2030 ten opzichte van 2020. We houden er rekening mee dat daar nog een schep bovenop moet. Daarvoor werkt Apeldoorn onder andere samen met de regio, voor een evenwichtige verdeling in de Stedendriehoek.
- We zetten stevig in op het bijbouwen van starterswoningen en woningen voor senioren. Dit heeft ook positieve effecten voor de benodigde doorstroming.
- Woningcorporaties geven we meer ruimte en ondersteuning, zowel in de gebiedsontwikkeling als in het realiseren van middenhuurwoningen.
- Kansen voor bouwen in de bestaande stad blijven we benutten, zeker in het Binnenstad, Spoor en Kanaalzone (BSK). We zoeken nadrukkelijk ook ruimte in de bestaande wijken.
- In de toekomst is bijbouwen in Beekbergsebroek nodig, maar alleen na een scherpe afweging over de draagkracht van het gebied. We houden rekening met natuur en het landschap.
- We promoten hospilverhuur door het vereenvoudigen van regelgeving rond hospilverhuur en door het starten van een publiekscampagne.

- Ouderen die willen doorstromen naar een levensloopbestendige of seniorenwoning doen dat het liefste binnen hun eigen wijk, zodat contacten en voorzieningen behouden blijven. We geven daarom binnen de bestaande wijken ook ruimte aan collectieve woonvormen.
- In de dorpen komt meer ruimte om bouwwerken zoals bakhuizen om te bouwen naar woningen, kavels te splitsen of mantelzorgwoningen toe te voegen, ook op het eigen erf.
- Bij nieuwbouw kiezen we ook voor de bouw van gedeelde ontmoetingsruimtes om eenzaamheid tegen te gaan en ontmoeting te stimuleren.

Dak- en thuisloosheid

De gemeente heeft de verplichting mensen die door wat voor oorzaak dan ook geen dak boven het hoofd hebben, opvang te bieden. Opvang heeft als doel te voorzien in basisbehoeften, mensen tot rust te laten komen en vervolgens te begeleiden naar noodzakelijke hulp en uiteindelijk weer naar zelfstandigheid. Er moet altijd voldoende en adequate opvang voor dak- en thuislozen zijn. Niemand in Apeldoorn slaapt buiten zijn/haar wil op straat, zeker niet in de winter. Daarom willen wij dat er in de wintermaanden altijd extra capaciteit beschikbaar is. Ook moet ieder najaar afstemming plaatsvinden tussen gemeente, hulpverlening en politie ter voorbereiding op de volgende winterperiode.

Housing First is voor ons een leidend principe: het werkt het best om daklozen niet in een opvanglocatie, maar in een eigen woning te begeleiden. Samen met woningcorporaties worden afspraken gemaakt over het beschikbaar houden van woningen voor mensen met een acute woonbehoefte, bijvoorbeeld door scheiding of schulden. Gezinnen met kinderen komen in aanmerking voor urgentie. Dak- en thuisloosheid onder jongeren moet worden voorkomen. De beste manier om dat te doen is door voldoende betaalbare woningen voor jongeren beschikbaar te hebben en door ervoor te zorgen dat jongeren voldoende inkomen hebben om in hun huisvesting en levensonderhoud kunnen voorzien.

Natuur en duurzaamheid

De ChristenUnie staat voor een groene en gezonde leefomgeving. We houden rekening met wat de aarde kan dragen, en zetten ons in om verdere opwarming van de aarde te voorkomen, de natuur te beschermen, onze leefomgeving klaar te maken voor weerextremen en duurzame toekomstbestendige landbouw actief te stimuleren.

Voor de ChristenUnie staat rechtvaardigheid daarbij voorop: de transitie naar een duurzame samenleving kan alleen als die eerlijk verloopt. Dit betekent dat deze voor iedereen haalbaar en betaalbaar is. Ook komen we op voor wat kwetsbaar is: de prachtige natuur in Apeldoorn is het waard te beschermen. Want de schepping heeft waarde in zichzelf en elk wezen heeft recht op een goed bestaan, nu en in de toekomst. Vanuit deze motivatie willen we bijdragen aan een duurzaam leven en een duurzame landbouw, op zodanige manier dat mensen niet afhaken maar meegenomen worden in deze verandering.

Om toekomstige generaties dezelfde kansen te geven zal er dus veel moeten veranderen. Voor deze transitie moeten inwoners en overheid samen de handen uit de mouwen steken. Daarom ondersteunt de gemeente inwoners en ondernemers in wat zij zelf kunnen doen.

De ChristenUnie investeert in

- Inwonersinitiatieven en lokale oplossingen die een duurzamer Apeldoorn dicht bij brengen. We denken aan initiatieven zoals energiecoöperatie DeA en Loenen energie neutraal. Deze initiatieven krijgen een plek in het ontwikkelen van grootschalige energieopwekking via wind en zon. De gemeente ondersteunt met menskracht en het afgeven van garanties waar nodig. Bewoners met een smalle beurs kunnen meeprofiten van goedkope en duurzaam opgewekte energie.
- We kijken per buurt wat de beste oplossing is om van het aardgas af te gaan. Dit kan een collectieve oplossing zijn, maar ook individuele oplossingen zoals een warmtepomp. Inwoners houden hun vrijheid en keuze voor een eigen afweging.
- Echte participatie in het verduurzamen van Apeldoorn. Warmtenetten zijn kansrijke ontwikkelingen voor de verduurzaming van wijken, maar alleen na goede participatie van inwoners en een betaalbare energierekening.
- Warmtenetten verwarmen we duurzaam. Bronnen als geothermie, aquathermie en restwarmte van de rioolwaterzuivering hebben onze voorkeur.
- We stimuleren het gebruik van slimme batterijen en andere vormen van energieopslag in wijken en op bedrijventerreinen. Waar mogelijk koppelen we deze aan nieuwe trafohuisjes.
- Een duurzaam huis is een zuinig huis. Dat is goed voor het klimaat en goed voor de portemonnee. Daarom helpt de gemeente inwoners met lagere inkomens met het treffen van kleine energiebesparende maatregelen.

De ChristenUnie investeert in

- Zorgen voor de schepping moeten we leren. Daarom zet de gemeente extra in op natuur- en milieueducatie op alle scholen, want jong geleerd is oud gedaan.
- De gemeente ontwikkelt samen met betrokkenen een visie op de toekomst van het platteland en het samengaan van o.a. natuur, landbouw, energie en recreatie, zoals ook gedaan is in samenspraak met Uddel binnen de aanpak GEUS.
- We stimuleren bijenlandschappen en zorgen voor voldoende bomen waarbij we de 3-30-300 groennorm hanteren. Dit betekent dat er vanuit elke woning drie bomen zichtbaar zijn, ten minste 30% van de wijk in de schaduw van bomen valt en er binnen 300 meter van elke woning een park of groene openbare ruimte is. Deze richtlijn helpt gemeenten om prioriteit te geven aan vergroening en het verbeteren van de leefkwaliteit.
- De gemeente koopt zoveel mogelijk lokaal en/of biologisch (of gecertificeerd duurzaam) plantgoed in.
- De biodiversiteit in de bebouwde kom is vaak veel hoger dan gedacht. Hier komt meer aandacht voor en deze wordt goed beschermd. Als er in bestaande wijken gebouwd wordt. Mag dat niet ten koste van stadsnatuur gaan. We werken aan groene schoolpleinen, natuurvriendelijk beheer van de openbare ruimte en biodiverse bedrijventerreinen.
- In gemeentelijk beleid worden natuurgebieden, zowel droge als natte natuur beschermt.
- Vermindering van stikstofemissie in Apeldoorn is hard nodig. Door onze ligging naast de Veluwe, een stikstofgevoelig natuurgebied, zullen we extra maatregelen moeten nemen in samenhang met provinciaal en rijksbeleid. Stikstof zorgt voor vershraling van onze natuur, maar zet door juridische kaders ook ruimtelijke ontwikkelingen op slot. De natuur helpen herstellen helpt direct aan het realiseren van onze ruimtelijke ambities.

Armoedebeleid en participatie

Een samenleving waarin we omzien naar elkaar is een samenleving waar iedereen de kans krijgt om volwaardig mee te doen. Werk is daarbij een belangrijke pijler: het geeft niet alleen een inkomen, maar ook eigenwaarde en een plek in de gemeenschap. De ChristenUnie in Apeldoorn wil een economie waarin arbeid loont, waarin werkenden voldoende verdienen om rond te komen en waarin mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt meedoen.

Tegelijkertijd weten we dat armoede en schulden een enorme impact hebben op mensen en hun gezinnen. Ook in Apeldoorn weten we dat mensen in armoede de stress van financiële onzekerheid ervaren. Met name gezinnen lopen in Apeldoorn het risico op een armoedeval. Wij kiezen daarom voor een rechtvaardig armoedebeleid. We zoeken mensen op, we helpen hen regelingen te vinden en aan te vragen. Tegelijkertijd moeten we ervoor zorgen dat voldoende inkomen niet afhankelijk is van de hoogte van (tijdelijke) regelingen. Het belangrijkste doel is dat inwoners ook zonder regelingen genoeg financiële mogelijkheden hebben om van te leven.

We willen dat werken altijd meer oplevert dan een uitkering, maar ook dat niemand in Apeldoorn in armoede hoeft te leven. Daarom pleiten we voor een eerlijke verdeling van lasten, gerichte inkomensondersteuning en betere hulp bij het voorkomen en oplossen van schulden.

Schulden mogen geen gevangenis zijn. Mensen die in financiële problemen raken, moeten snel en effectief geholpen worden. Dat betekent een eenvoudige en toegankelijke schuldhelpverlening, een sociale incasso-aanpak en betere bescherming tegen schulden. Maatschappelijke organisaties in Apeldoorn zoals Schuldhelpmaatje, Humanitas en de Kap kunnen hier een van enorme betekenis zijn, soms zelfs beter dan de gemeente zelf.

We zien dat met name jongeren extra kwetsbaar zijn bij het gebruik van Buy Now Pay Later (BNPL) diensten. Ze proeven eerst het zoet van de aankoop, maar komen in de problemen wanneer het zuur van de betaling voor de deur staat. Een specifieke aanpak, met behulp van ervaringsdeskundigen, is in hun situatie nodig. De ChristenUnie in Apeldoorn wil dat de gemeente zich hiervoor inzet.

De ChristenUnie investeert in

- Armoedebeleid dat rechtvaardig is en ook echt werkt. De afgelopen jaren heeft de gemeente Apeldoorn met de 'Armoedeaanpakkers' een eerste stap gezet. We zien dat doel van zo veel mogelijk deurbellen indrukken belangrijker leek dan het daadwerkelijk stoppen en voorkomen van armoeden. Daarom verbeteren we deze aanpak, in samenwerking met onze maatschappelijke partners.
- Een sterk sociaal netwerk bevordert de bestaanszekerheid van mensen. Apeldoorn stimuleert en ondersteunt daarom initiatieven waarbij inwoners op wijk/buurt/straat niveau elkaar ontmoeten en ondersteunen.
- Beter gebruik en uitvoering van de bijzondere bijstand en gemeentelijke regelingen door proactieve informatievoorziening. We doen dit samen met de maatschappelijke partners en passen automatische toekenning toe waar mogelijk. We werken vanuit vertrouwen!
- Gebruik van de landelijke regeling voor schoolmaaltijden. Daar waar dat niet toereikend is gaan we met scholen en het Jeugd Educatie Fonds in gesprek voor extra ondersteuning. We stellen daarnaast extra fondsen ter beschikking voor sport- en cultuurdeelname voor kinderen uit gezinnen met een laag inkomen.
- Informele voedselbanken en initiatieven van kerken/diaconieën.
- Lokaal maatwerk aanbieden voor inwoners met hoge energierekeningen en huurachterstanden, met als doel hen te helpen weer financieel zelfstandig te worden.
- Werken is niet voor iedereen mogelijk. De gemeente zorgt ervoor dat iedereen naar vermogen mee kan doen in de maatschappij en faciliteert en stimuleert vrijwilligerswerk, arbeidsmatige dagbesteding en mantelzorg.
- Gemeentelijke banen en leerwerkplekken. Apeldoorn maakt extra stage- en leerwerkplekken beschikbaar binnen de gemeente en bij gesubsidieerde organisaties.
- Er zijn mensen die niet in aanmerking komen voor beschut werk en tegelijkertijd nog niet voldoende arbeidsfit zijn om bij een reguliere werkgever aan de slag te kunnen. Apeldoorn biedt daarom via het sociaal ontwikkelbedrijf, in samenwerking met relevante opleidings- en ontwikkelingsfondsen laagdrempelige trajecten aan waarin werkzoekenden ervaring kunnen opdoen en vaardigheden ontwikkelen. We maken hierbij ook gebruik van de praktijkverklaring.
- We anticiperen op de Participatiewet in Balans. Daar waar mogelijkheden zijn, gaan we mee aan de slag, bv met het toekennen van bijstandsaanvragen met terugwerkende kracht en een bufferbudget.

Asiel en opvang

Apeldoorn heeft een verantwoordelijkheid in de opvang van asielzoekers. Die verantwoordelijkheid begint vanuit naastenliefde: mensen die moeten vluchten uit hun land van herkomst willen we een veilige haven bieden. Ook wanneer dat soms spanning geeft lopen we niet weg van deze verantwoordelijkheid. Apeldoorn heeft ook een landelijke opdracht in de opvang van asielzoekers en daar werken we aan mee. Hierin stemmen we ook af met de regiogemeenten. De inwoners worden goed en tijdig geïnformeerd over veranderingen in omvang, locatie of doelgroep van de opvang. Onze gemeente neemt ook zijn verantwoordelijkheid bij de huisvesting van asielzoekers met een verblijfsstatus en zet zich ervoor in om voor hen woonruimte te zoeken. We staan voor kleinschalige opvang. We gaan met maatschappelijke organisaties, zoals kerken, in gesprek over hoe dit georganiseerd kan worden, waarbij de overheid onkosten en huisvesting faciliteert, en maatschappelijke organisaties zorgen voor binding met de samenleving. Daarnaast vragen we ook van nieuwkomers dat zij zo snel mogelijk onderdeel van de samenleving worden. Waar overlast ontstaat, pakken we dat aan. Dat geldt voor iedereen in onze samenleving.

De ChristenUnie investeert in

- Taal verbindt en we stimuleren iedereen om de Nederlandse taal te leren, werkervaring op te doen of vrijwilligerswerk te doen. We verwachten van nieuwkomers dat ze zich daarvoor inzetten en zo snel als mogelijk een onderdeel van de samenleving worden. Het belang van het leren van de Nederlandse taal kan niet onderschat worden richting een succesvolle integratie.
- Een plek voor kinderen: we zorgen dat kinderen een kansrijke start maken door zo snel mogelijk samen te kunnen sporten of deelnemen aan cultuur, en naar school kunnen. Dat geeft hoop en stabiliteit.
- We werken nauw samen in een netwerk met andere partijen in de stad: het COA, Vluchtelingenwerk, maar ook lokale vluchtelingenorganisaties als Buddy to Buddy.
- We zorgen dat werk en inburgeren makkelijk gemaakt wordt door avondlessen, flexibele schooltijden en contact tussen werkgever en taalschool. Inburgeren gaat verder dan taal en werk. Het gaat ook over onderdeel worden en voelen van de samenleving. Via beleid wordt hier ook toe aangemoedigd.
- Er is een inloopspreekuur bij de gemeente voor iedereen met vragen (asielzoekers, statushouders, ondernemers en buurtbewoners). De gemeente faciliteert ondernemers, werkgevers, vrijwilligersorganisaties in de bureaucratie rondom het verstrekken van werk.

Hoofdstuk 3

Een bloeiende gemeente voor iedereen

Een economie die dienstbaar is aan de samenleving, dat is de kern van ons economisch denken. Een economie die niet draait om steeds meer, maar waarin het welzijn van de mens centraal staat. We kijken verder dan economische groei en materiele welvaart. Een bloeiende economie gaat niet alleen over geld en winst. Daarom willen we een gemeente zijn die ondernemers helpt om duurzaam te werken, die samenwerkt met aanbieders van lokale/regionale producten en kansen biedt aan mensen die moeilijk aan een baan komen.

Wij kiezen voor een economie waarin zorg voor elkaar en respect voor de schepping centraal staan. Dan bouwen we samen aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat waarin iedereen meetelt.

Een belangrijk instrument hierbij is de ruimtelijke ordening. In de Omgevingsvisie legt de gemeente lange termijn doelen en in het omgevingsplan de regels voor de inrichting van de fysieke omgeving vast. De ChristenUnie kiest ervoor om in de ruimtelijke ordening duurzame bloei centraal te stellen.

Onze ondernemers, groot en klein, zijn onderdeel van het hart van Apeldoorn. Ze brengen leven in de straten, bieden werk aan de mensen om ons heen en bouwen mee aan een samenleving waarin we elkaar kennen en helpen. Daarnaast bieden ze betekenisvol werk aan onze inwoners. De ChristenUnie vindt dat dit onze waardering en vertrouwen verdient. Dus is het belangrijk om ruimte te geven om te ontwikkelen, zonder vast te lopen in regels en bureaucratie, daar moet een gemeente zich voor inzetten. Niet tegenwerken, maar naast hen staan, met heldere afspraken, duidelijke communicatie en eerlijke kansen/ondersteuning waar nodig. Kortom, samenwerken vanuit vertrouwen in ondernemers die het goede willen doen.

De ChristenUnie investeert in

- De gemeente onderhoudt goede relaties met ondernemers, er is structureel overleg en er zijn voldoende informele ontmoetingsmogelijkheden.
- Er komt inkoopbeleid dat extra kansen biedt aan lokale bedrijven om leverancier van de gemeente te worden.
- We investeren in ondernemen⁰⁵⁵, met één aanspreekpunt waar ondernemers met al hun vragen terecht kunnen. Hier kunnen zij bijvoorbeeld terecht voor vragen over arbeid, regeldruk, vergunningen en financiële zaken. Schuldhulpverlening moet ook toegankelijk zijn voor ondernemers.
- De gemeente moet lokale en regionale economische clusters versterken en uitdragen. Denk bijvoorbeeld aan de Stedendriehoek, de belangrijkste lokale werkgevers, de landbouw, toerisme en de transportsector.
- Inzet van een 'regeltrechter'. Binnen dit ondernemersloket richten we de 'regeltrechter' in die als taak heeft de regeldruk te verminderen en procedures in te korten. Ondernemers kunnen hierin gemotiveerd regels aandragen die we kunnen afschaffen.
- Brede Welvaart-data in kaart brengen door gemeentelijke data te combineren met bronnen zoals de Atlas voor Gemeenten. Zo kijken we verder dan geld en zien we wat betekenis geeft aan het leven. Deze informatie gebruiken we om de gebieden te identificeren waar vitaliteit en voorzieningen herstellen noodzakelijk is.

- Winkeliers mogen niet gedwongen worden om hun winkel op zondag te openen. De ChristenUnie is niet voor verruiming van de zondagsopenstelling van winkels.
- De detailhandel blijft zich ontwikkelen met nieuwe belevingsvormen en een verschuiving naar online aanbod. We zetten in op compacte, aantrekkelijke winkelgebieden en letten op de leefbaarheid, sociale veiligheid en een divers aanbod.
- Waar nodig transformeren we leegstaande winkelpanden naar woningen om de binnenstad leefbaar en bruisend te houden, met oog voor een goede balans tussen wonen, werken, recreëren, groen en winkelen. Wel zorgen we dat er voldoende kantoorruimte beschikbaar blijft.
- We versterken de samenwerking tussen winkeliers, handhavers en politie om winkelcriminaliteit en overlast aan te pakken.
- Kleine winkelcentra zijn onmisbaar voor de leefbaarheid. We stimuleren innovatieve combinaties van winkels, zorg, horeca en maatschappelijke functies om voorzieningen te behouden.
- We voeren het initiatiefvoorstel van de ChristenUnie 'Veilig op stap' onverkort uit. Zo versterken we de samenwerking tussen winkeliers, handhavers en politie om winkelcriminaliteit en overlast aan te pakken.

Toerisme en recreatie

Apeldoorn heeft een prachtige toeristische sector. We investeren in Duurzame recreatie dichtbij huis: de behoefte aan recreatie in eigen omgeving blijft groot. We investeren in aantrekkelijke groene en recreatieve voorzieningen en stimuleren samen met ondernemers duurzame vormen van verblijfsrecreatie in en rond Apeldoorn

We verbeteren en onderhouden fiets-, wandel- en waterverbindingen, niet alleen voor recreatie maar ook als duurzame routes voor woon-werkverkeer. Toegankelijke, waar mogelijk vrij liggende en goed bewegwijzerde paden dragen bij aan de aantrekkelijkheid van ons buitengebied.

We zetten in op een herkenbare en toekomstbestendige promotie van onze gemeente als recreatieve bestemming, in samenwerking met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisatie.

Sociale werkgelegenheid

Keurmerk sociaal ondernemen: een dienstbare economie is niet mogelijk zonder inclusiviteit. Apeldoorn moet ondernemers helpen om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt of nieuwkomers een plek te geven binnen hun bedrijf. Dit creëert niet alleen werkgelegenheid, maar geeft mensen hoop en perspectief. Daarom stimuleren en ondersteunen we sociale ondernemers, ondernemers die bijvoorbeeld mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een kans geven. We richten een keurmerk op waar ondernemers op basis van sociale criteria lid van kunnen worden. Een keurmerk dat sociaal ondernemen en lokale inkoop aan elkaar verbindt. Een keurmerkhouders krijgt inkoopvoordelen bij de gemeente Apeldoorn, voor zover de aanbestedingsregels dit toelaten.

Apeldoorn steunt sociale ondernemingen door bij hen in te kopen. Vaak zijn aanbestedingen nog gericht op directe kostenbesparing, terwijl door inkoop ook maatschappelijke doelen bereikt kunnen worden. Die maatschappelijke opbrengst kan groter zijn dan de directe kostenbesparing

We investeren in ontwikkeling van (omscholings)programma's die bedrijven ondersteunen bij het aannemen en begeleiden van mensen die dat nodig hebben. De gemeente is hierin ook een sociaal werkgever en geeft hierin ook het goede voorbeeld en koopt waar mogelijk bij deze bedrijven lokaal in. Kansen voor jongeren: stimuleer ondernemers om stageplekken, bijbanen en leerwerkplekken aan te bieden, vooral voor jongeren met een achterstand op de arbeidsmarkt.

Veiligheid

Veiligheid is een basisvoorwaarde voor het welzijn van alle inwoners in Apeldoorn. Veiligheid begint dichtbij huis. Daarom willen wij dat de wijkagent centraal staat. In de wijk kunnen problemen vroeg worden aangepakt voordat ze groter groeien. Wij willen voldoende wijkagenten die samen met bewoners, jongerenwerkers en straatcoaches onze wijken en dorpen veiliger maken. De afgelopen jaren heeft de ChristenUnie veel geïnvesteerd in het veiliger maken van de stad en de dorpen, met name op het gebied van sociale veiligheid: Overlast en onveiligheid op straat en in je buurt. In 2025 heeft de ChristenUnie het initiatiefvoorstel 'Veilig op stap' geschreven, waarin tientallen concrete acties zijn aangenomen die de (ervaren) veiligheid in het centrum en de omliggende parken moet verbeteren.

De ChristenUnie investeert in:

- Het onverkort uitvoeren van het initiatiefvoorstel 'Veilig op stap' van de ChristenUnie.
- De gemeente werkt aan samenwerking tussen alle betrokken organisaties, zoals de Veiligheidsregio, de politie, de GGD, Veilig Thuis, het Openbaar Ministerie en welzijns- en zorgorganisaties.
- De beschikbaarheid én zichtbaarheid van de politie op straat én online.
- Oefenen van lokale dreigingsscenario's. Als de stroom 48 uur uitvalt, zijn wijkcentra dan bijvoorbeeld open? Wat doen we in Apeldoorn wanneer er een grote brand is?

- De bevolkingszorg is een taak van de lokale overheid. Nagedacht moet worden, en geoefend, hoe mensen in staat gesteld kunnen worden om adequaat te handelen als een calamiteit zich voordoet.
- Er wordt ingezet op voldoende beschikbaarheid en zichtbaarheid van de wijkagenten.
- Er moeten voldoende meldpunten zijn waar de politie fysiek/digitaal aanwezig is.
- Wanneer in bepaalde gebieden overlast is, wordt een specifieke aanpak opgesteld in overleg met betrokken partijen waaronder de gemeente en de politie.
- Een deel van de brandweerszorg wordt geleverd door vrijwilligers, de ChristenUnie waardeert hen en wil dat de gemeente zich inzet om vrijwilligers te behouden en zo nodig te werven. We investeren zo nodig in opleidingen voor brandweervrijwilligers.
- De gemeenteraad bespreekt jaarlijks de veiligheidsplannen met de burgemeester. In Apeldoorn is dat het Integraal Veiligheidsplan Apeldoorn (IVA). Een belangrijk onderdeel hiervan is het informeren over specifieke risico's in de gemeente en de maatregelen die hiervoor worden genomen.
- We nemen preventieve acties tegen wapengebruik onder jongeren. We zien dat dit met name onder deze doelgroep toeneemt.

Naast sociale veiligheid moeten we in Apeldoorn blijven investeren in het terugdringen van misdaad, digitale criminaliteit, mensenhandel en jeugdcriminaliteit. Ook het voorkomen van ondermijning, waarbij criminelen publieke middelen inzetten voor hun illegale activiteiten is een prioriteit voor de ChristenUnie.

De ChristenUnie investeert in

- Drugsgebruik wordt niet langer genormaliseerd. De gemeente doet meer tegen het toenemende gebruik en de groeiende acceptatie van synthetische drugs.
- De gemeente zet zich in om alle jongeren op middelbare scholen en hun ouders actief voor te lichten over de gevolgen van verdovende middelen en de risico's daarvan. Onderdeel hiervan is de inzet van ervaringsdeskundigen.
- Goed geschoolde handhavers en een adequaat handhavingsplan zorgen voor strenge handhaving van leeftijds grenzen op alcohol. De strijd tegen drankmisbruik voert de gemeente samen met scholen, ouders, verslavingszorg, horeca, politie, sportverenigingen en andere betrokkenen.
- Gok- en alcoholreclames worden geweerd uit de openbare ruimte, in Abri's en andere (licht)reclamezuilen.
- Er wordt een afstand criterium ingevoerd voor gokhallen (bijvoorbeeld zoals die voor coffeeshops), zodat zij niet te dicht komen te staan bij scholen en andere ruimtes voor mensen met verslavingsgevoeligheid.
- De gemeente investeert in uitstapprogramma's voor prostituees, we bieden hen hulp naar een andere baan.
- In Apeldoorn zorgen we voor een veilige opvang voor slachtoffers van loverboys, pooiers en uitbuiters/mensenhandelaren.
- In Apeldoorn wordt een aandachtsfunctionaris mensenhandel aangesteld die in het netwerk van politie, GGD en aanverwante organisaties actief is, zodat coördinatie gevoerd kan worden. Deze persoon zorgt voor vergroting van de bewustwording en signalering binnen de gemeente, en schaaft op naar de juiste organisaties.
- Hierbij is er aandacht voor alle vormen van mensenhandel, dus naast seksuele uitbuiting ook criminele uitbuiting en arbeidsuitbuiting. Bij het tegengaan van jeugdcriminaliteit wordt ook expliciet aandacht gegeven aan het tegengaan van criminele uitbuiting onder jongeren, aangezien zij een extra kwetsbare groep vormen.

Kunst en cultuur

De ChristenUnie in Apeldoorn staat voor leefbare dorpen en de stad. Het culturele aanbod is van groot belang voor deze leefbaarheid en reden voor mensen om ergens te willen wonen. Wij staan daarom voor een levendig verenigingsleven waarin mensen hun creativiteit, aan ons gegeven als mens, tot uitdrukking laten komen. Muziek, creatieve vormgeving, dans en toneel verrijken het leven en de samenleving met hun creativiteit en zingeving. Het heeft de mogelijkheid om ons stil te zetten, te laten ontspannen, wakker te schudden en te verbinden.

Kunst en cultuur zijn eerst, en vooral, van en voor de samenleving. De overheid vervult een belangrijke rol als subsidieverstrekker, opdrachtgever en bewaker van ons culturele klimaat en erfgoed. Kunst en cultuur is voor en van iedereen. Het is belangrijk dat er een toegankelijk aanbod van kunst en cultuur is, met name voor jongeren. Door amateurkunsten te beoefenen, ontdekken en ontwikkelen zij hun creatieve talenten.

De ChristenUnie investeert in

- De gemeente is verantwoordelijk voor het tijdige en juiste onderhoud van kunst in de openbare ruimte. Bij het plaatsen van kunst in de openbare ruimte zien wij een belangrijke rol voor wijkraden en bewonersverenigingen en wordt actief de samenwerking met de buurt en direct omwonenden gezocht.
- Eigen kunst eerst. Apeldoorn telt een keur aan zeer getalenteerde kunstenaars. Wij vinden het belangrijk dat bij aanbestedingen voor kunst in de openbare ruimte de gemeente voorrang geeft aan werk van lokale en regionale kunstenaars.
- Cultuureducatie voor alle kinderen dichtbij en betaalbaar. Kinderen uit gezinnen in armoede kunnen (bijvoorbeeld met behulp van de stadspas in Apeldoorn, of via het Jeugd Cultuurfonds) korting krijgen of gratis deelnemen. Dit wordt ook meegenomen in subsidievoorwaarden voor culturele instellingen.
- De samenwerking tussen scholen en culturele voorzieningen wordt versterkt.
- Gebouwen worden zoveel mogelijk multifunctioneel benut; om het gebruik te optimaliseren, maar ook om dwarsverbanden tussen (brede) scholen, verenigingen, kinderopvang, bibliotheken en muziekscholen, zorginstellingen, etc., te vinden en te versterken.
- De ChristenUnie wil de exploitaties van culturele accommodaties gunstig beïnvloeden door in te zetten op lagere energielasten. Bij nieuwe aanbestedingen/bouwplannen willen we dit nadrukkelijk betrekken en bij groot onderhoud hierover advies inwinnen.

- Om onze cultuurhistorie via verhalen zichtbaar te maken voor onze inwoners en bezoekers, komt er een website waar deze verhalen gebundeld worden. We investeren extra in het zichtbaar maken van de Apeldoorns geschiedenis tijdens de Tweede Wereldoorlog, in samenwerking met het Apeldoornsche Bosch.
- Een kerkenvisie met als doel zoveel mogelijk kerkgebouwen in stand te houden, maar ook om kansen voor herbestemming niet te missen en samen met de provincie op tijd in te zetten op behoud van het religieus erfgoed. De mogelijkheden van subsidie verkrijgen worden actief benut. Daarnaast is er aandacht nodig voor nieuwe kerken en gemeenschappen die een gebouw of onderdak zoeken.

Sport en bewegen

Bij sporten staat gezondheid en plezier voorop. Daarom kiezen wij voor een toegankelijke sportgemeente waarin iedereen kan meedoen. We stimuleren de breedtesport in Apeldoorn, voor iedereen moet sport beschikbaar zijn. Daarom is het nodig om ook voor de toekomst voldoende sportfaciliteiten te hebben; van openbare beweegplekken tot sportparken en sportaccommodaties. Sport brengt ook mensen samen. Sportverenigingen fungeren vaak als cement in de samenleving en verdienen onze volle steun. Topsport is in Apeldoorn welkom, maar moet altijd bijdragen aan het versterken van de lokale breedtesport.

Wij zijn blij dat het aantal beweegcoaches de afgelopen jaren flink is gegroeid. Wat blijft is de wens voor voldoende laagdrempelige sportvoorzieningen in de buurt: grasveldjes, beweegroutes voor jong en oud, voetbalkooien en basketbalpleintjes. Kinderen moeten ruimte hebben om veilig buiten te kunnen spelen. Wat ons betreft wordt Apeldoorn de speelvriendelijkste gemeente van Nederland. Waar mogelijk moet de openbare ruimte zo ingericht worden dat kinderen hiertoe worden uitgedaagd. Dit betekent soms ook bewust niets doen: een rommelveldje, een klimboom en bosjes om in te spelen geven kinderen de ruimte voor avontuur. De afgelopen jaren zijn op allerlei plekken (water-)speelplekken aangelegd en bij scholen zijn een aantal groene schoolpleinen ontwikkeld met hulp van de gemeente.

De ChristenUnie investeert in

- Een gezonde leefstijl met voldoende beweging voor iedereen! Bij ouderen draagt dit bij aan zelfredzaamheid en sociaal contact en bij jongeren zorgt het voor een gezonde start.
- Speeltuinen speciaal voor kinderen met een beperking als dat nodig is voor de veiligheid. Daarnaast zorgen we in Apeldoorn voor speeltoestellen die voor kinderen met een beperking toegankelijk zijn in andere speeltuinen.
- Voor alle ouderen in onze gemeente ontwikkelt de gemeente laagdrempelige sport- en beweegprojecten.
- De gemeente stelt samen met verenigingen een sportakkoord op waarin onder andere afspraken staan over een positieve sportcultuur, inclusiviteit, discriminatie en racisme, alcohol en drugs, toegankelijkheid en vrijwilligersbeleid.
- Alle sportaccommodaties moeten toegankelijk zijn voor mensen met een beperking.
- De gemeente ziet erop toe dat iedereen die er recht op heeft, het jeugd sportfonds weet te vinden.
- Elk kind in Apeldoorn is aan het einde van de basisschoolleeftijd zwemvaardig. Voor inwoners met een laag inkomen financieren we zwemdiploma A en B

Verkeer en mobiliteit

Mobiliteit brengt mensen bij elkaar, om te werken, elkaar te ontmoeten of voor elkaar te zorgen. De ChristenUnie vindt het belangrijk dat we daarbij zorgen voor onze leefomgeving. Goede wegen, paden en OV-verbindingen zijn nodig waarbij de ChristenUnie mensen wil stimuleren om steeds de duurzaamste variant te kiezen. Binnen de binnenring van Apeldoorn maken we zoveel als mogelijk autoluw, ten gunste van de fiets. Dat vraagt wel dat de (buiten)ring goed kan doorstromen. Ook daar zijn investeringen voor nodig, te beginnen bij de ondertunneling van onze spoorwegovergangen.

De ChristenUnie wil naar schoner vervoer, waarbij lopen, fietsen en openbaar vervoer het belangrijkste is. Daarom kiezen we voor het STOMP principe: Eerst Stappen, dan Trappen (fiets), dan Openbaar vervoer, dan Mobility-as-a-Service (MaaS of deelmobiliteit) en vervolgens pas de Personenwagen. Meer dan de helft van de verplaatsingen gebeurt op korte afstand. Daarom krijgt langzaam verkeer in Apeldoorn voorrang. Dit maakt onze woonomgeving leefbaar, veilig en duurzaam. Daarbij houden we rekening met mensen met een beperking, door een toegankelijke omgeving te creëren voor iedereen.

We investeren in sociaal veilige wandelroutes en in meer ruimte voor de fiets. Daarvoor maken we een fijnmazig netwerk van doorfietsroutes met een hoge kwaliteit. Ook willen we snelle, frequente en rechtstreekse busverbindingen. De gemeente Apeldoorn is (samen met provincie en Rijk) verantwoordelijk voor infrastructuur van hoog niveau.

De ChristenUnie investeert in

- Het verkeer moet met name voor voetgangers en fietsers veiliger worden. Wij zetten in op minimaal 50 procent minder verkeersslachtoffers in 2030 ten opzichte van 2022.
- Uitgangspunt voor het inrichten van de verkeersinfrastructuur is het Duurzaam Veilig principe: wegen zo inrichten dat voor weggebruikers de maximumsnelheid al duidelijk blijkt uit de weginrichting en zij hun snelheid hieraan aanpassen.
- De maximumsnelheid binnen de bebouwde kom wordt 30 kilometer. Alleen op wegen met openbaar vervoer en verbindingswegen geldt 50 kilometer per uur. Waar het op korte termijn niet mogelijk is om de weginrichting aan te passen aan de lagere maximumsnelheid kiezen we voor tijdelijke snelheidsbeperkende maatregelen.
- Op basis van registratie van de ongevallen brengt de gemeente tenminste elke vier jaar de zogenaamde 'gevaarlijke plekken' in beeld. Daarbij worden ook de verkeersdeelnemers betrokken bij het kiezen van een oplossing.
- De gemeente zorgt voor veilige loop- en fietsroutes naar de scholen en richt de omgeving van scholen veilig in.
- De gemeente Apeldoorn werkt actief mee aan het realiseren van verkeerslessen, bijvoorbeeld op scholen en bij instellingen.
- De openbare ruimte moet overal toegankelijk worden ingericht voor voetgangers.
- We investeren in wandelpaden van en naar openbare voorzieningen voorzien van voldoende bankjes, zodat ook mensen die minder goed ter been zijn, geregeld kunnen rusten of elkaar ontmoeten.
- We stimuleren ommetjes en klompenpaden, met bordjes bij cultuurhistorische elementen.

Hoofdstuk 4

Een betrouwbare overheid die levert

Voor de ChristenUnie in Apeldoorn is de overheid meer dan een uitvoeringsorganisatie. De overheid en de politiek in onze mooie gemeente zijn er ook om leiderschap te tonen voor onze samenleving. Om op te staan voor rechtvaardigheid, inclusie, rentmeesterschap en het nemen van verantwoordelijkheid. Ook, en juist, wanneer het moeilijk wordt. De ChristenUnie in Apeldoorn staat voor een overheid waarop mensen kunnen rekenen als ze er zelf niet meer uit komen, die recht doet en ervoor zorgt dat de samenleving bloeit. Een samenleving waar mensen elkaar zien en helpen, verbinding zoeken en over verschillen praten. Dat is het principe waarop onze democratische rechtsstaat is gebouwd.

We staan niet voor een grote overheid of voor een grote markt, maar we staan voor een sterke samenleving. Een samenleving die het resultaat is van inwoners en maatschappelijke verbanden samen.

Een betrouwbare overheid is ook een overheid die uitspreekt dat zij niet alle problemen van mensen kan oplossen. De rol van de overheid is in de tijd te groot geworden, waardoor de kracht van gemeenschappen is uitgehold. Daarom is het belangrijk om ruimte te geven aan het herstel van die gemeenschappen.

Democratie is geen vanzelfsprekendheid, er moet aan gewerkt worden. Daarom wil de ChristenUnie zich inzetten om vooral ook jongeren te betrekken bij de lokale democratie, want het gaat om hún toekomst. Daarnaast vinden wij het belangrijk dat zij ervaring opdoen met een democratische rechtsstaat, waarin door dialoog geprobeerd wordt tegenstellingen te overbruggen. We zijn dan ook ontzettend trots op het feit dat in Apeldoorn de grootste jongerenraad van Nederland is. De ChristenUnie heeft daar vanaf het begin actief aan meegeholpen.

Goed politiek en bestuurlijk leiderschap wordt gevormd door mensen met een sterk moreel en integer kompas.

Daar mogen wethouders en raadsleden op aangesproken worden. Binnen de gemeenteraad zet de ChristenUnie Apeldoorn zich in op het luisteren naar mensen en op samenwerken. Als fractie willen we betrouwbaar en constructief zijn. We willen recht doen aan inwoners. We geven ruimte aan mensen.

De ChristenUnie wil

- Open, positief, herkenbaar en betrokken aanwezig zijn in Apeldoorn
- Inzetten op goede relaties met inwoners. We zijn eerlijk en doen geen beloftes die niet na te komen zijn.
- Ervoor zorgen dat politieke processen zoveel mogelijk in de openbaarheid plaatsvinden.
- Streven naar een coalitieakkoord met duidelijke afspraken maar ook met voldoende ruimte voor alle partijen om invloed op het beleid uit te oefenen.
- Elk jaar, gezamenlijk als gemeenteraad en college, een bijeenkomst organiseren over integriteit, zodat dilemma's regelmatig besproken worden.
- Zorgvuldig omgaan met raadsleden en collegeleden. De burgemeester fungeert als eerste vertrouwenspersoon voor gemeenteraad en college, waarbij hij een tweede vertrouwenspersoon aanstelt. We zorgen ervoor dat er altijd een mannelijk en een vrouwelijk vertrouwenspersoon is.

De ChristenUnie investeert in

- Het antidiscriminatiebureau in onze gemeente is goed vindbaar en bereikbaar. Met signalen over ongelijke behandeling, discriminatie, antisemitisme of racisme wordt aantoonbaar wat gedaan.
- De gemeente besteedt structureel aandacht aan racisme en discriminatie, in ieder geval door als lokale overheid met de samenleving in gesprek te gaan. Specifiek moet hierbij aandacht zijn voor jongeren.
- Een betrouwbare overheid is herkenbaar en representatief. Daarom is het goed om aandacht te hebben voor diversiteit binnen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke staf, bijvoorbeeld op het gebied van leeftijd, gender, achtergrond en opleidingsniveau.
- Medewerkers binnen de gemeentelijke organisatie moeten over voldoende kennis en vaardigheden op het gebied van discriminatie, antisemitisme en racisme beschikken. Daarom volgen zij een training die bijdraagt aan intercultureel vakmanschap.
- De ambtelijke organisatie in Apeldoorn weerspiegelt onze samenleving. Daarom zorgt de gemeente ook voor intern diversiteitsbeleid, met aandacht voor alle vormen van diversiteit, zoals mensen met een beperking of neurodivergentie.

Financien

Voor de ChristenUnie in Apeldoorn is degelijk en robuust financieel beleid voor de gemeente een essentiële randvoorwaarde voor de uitvoering van onze verantwoordelijkheden en taken. De gemeentelijke begroting heeft een omvang van ongeveer 800 miljoen euro, en dat zal de komende jaren door verschillende forse investeringen gaan toenemen tot 1 miljard euro. Dat is belastinggeld, en de ChristenUnie voelt een grote verantwoordelijkheid om daar zuiver en efficiënt mee om te gaan.

De gemeente Apeldoorn heeft in 2024 en 2025 forse bezuinigingen van rond de 38 miljoen euro moeten doorvoeren. Voor een groot deel heeft dit te maken met een combinatie van afnemende rijkssubsidies, en een grote toename van de jeugdzorg. De komende twee jaar is de gemeentelijke begroting sluitend, maar daarvoor hebben we forse maatregelen moeten treffen. Zo bezuinigt de gemeente Apeldoorn structureel op de eigen ambtelijke organisatie. Doormiddel van scherper contractmanagement en minder werkzaamheden in de jeugdzorg wordt er minder geld uitgegeven aan de zorg. Door onze financiële kaders zoals ons weerstandsvermogen, solvabiliteit en risicobeoordeling naar beneden bij te stellen, is het restant van de bezuinigingsopgave gevonden.

Hoewel in theorie de gemeente een financieel gezonde gemeente is, zal het in de uitvoering de komende jaren gaan knellen. Minder mensen, minder financiële middelen, en meer ruimtelijke uitdagingen zoals netcongestie, stikstof en klimaatadaptatie. De ChristenUnie staat voor een overheid die komende jaren eerlijk en transparant blijft over wat we realiseren, en welke risico's we daarbij lopen. Fouten maken is niet erg, zolang we ervan leren. Dat laatste hebben de we afgelopen jaren in het stadsbestuur te weinig gedaan, waardoor verschillende projecten onnodig duurder uitvielen of niet het beoogde resultaat bereikten. Dat moet de komende jaren echt anders.

De ChristenUnie investeert in

- Het in balans krijgen en houden van de gemeentelijke begroting. Gemeenten, waaronder Apeldoorn, krijgen structureel te weinig geld van het Rijk voor alle wettelijke taken. Dat betekent dat we ook in de periode 2026-2030 scherpe financiële keuzes moeten gaan maken.
- Het goed in beeld te hebben wat de risico's in de toekomst zijn, om toekomstige generaties niet op te zadelen met de gevolgen van slecht (financieel) beleid van hun voorgangers.
- Een zorgvuldig afweging van de verschillende wensen, noden en belangen. Apeldoorn is een gemeenten met in de toekomst grote ruimtelijke investeringen. Deze investeringen dragen bij aan het welzijn van mensen, maar kunnen alleen worden voltooid met degelijk financieel beleid. Investeringen zullen we om die reden soms in de tijd moeten uitstellen.
- We voorkomen zoveel als mogelijk belastingverhogingen in Apeldoorn. Mocht het toch nodig zijn, dan kijken we eerst naar de sterkste schouders en ontzien we inwoners met een lager inkomen.
- Bij nieuwe bezuinigingen wil de ChristenUnie maatschappelijke organisaties, verenigingen, preventieve zorg en veiligheid zo veel mogelijk ontzien. Dit standpunt hebben we ook vastgehouden in de periode 2024-2025, toen er sprake was van bezuinigingen op onze maatschappelijke partners. We voorkomen hiermee dat we 'penny wise, pound foolish' financieel beleid voeren. Met andere woorden: We geloven dat preventie en zorg uiteindelijk meer gemeenschapsgeld zal besparen, dan dat bezuinigingen op deze posten op korte termijn opleveren.

Hoofdstuk 5

Samen maken we Apeldoorn

We hopen dat je na het lezen van dit verkiezingsprogramma enthousiast bent geworden over onze ideeën en doelen voor de stad en de dorpen. Ook de komende vier jaar willen we werken aan een gemeente waarin elke inwoner van waarde kan zijn voor iemand anders. Waar we tegen elkaar op straat zeggen: ik zie jou en jij doet ertoe!

De ChristenUnie zal niet alles alleen kunnen realiseren. We hebben ook jou nodig. Dat kan al op de plek waar je nu bent. Of je nu vrijwilliger of mantelzorger bent, in het onderwijs werkt of binnen de overheid. Wat je ook doet, en waar je ook vandaan komt, je bent onderdeel van onze mooie gemeente. We hopen dat je met jouw talenten, op de plek waar je nu al bent, mee wil helpen aan een mooier Apeldoorn.

Kijk daarom snel op apeldoorn.christenunie.nl/mensen

Onze mensen, die klaarstaan om via de politieke weg aan de slag te gaan, kun je terugvinden op onze website. Daar vind je meer over wie ze zijn, waar ze hun inspiratie voor de politiek vandaan halen en welke ervaring ze meenemen in de gemeenteraad.

Wij geloven dat de politiek de goede omstandigheden kan creëren waarbinnen mensen zoals jij van waarde kunnen zijn. Daarom is het belangrijk dat je op 18 maart 2026 gaat stemmen. We willen aan je vragen of je jouw stem dit jaar aan de ChristenUnie wil geven!

ChristenUnie
Apeldoorn